

Seemerink, die in 1817 te Groningen was geboren, had daar in 1843 als hulpprediker zijn eerste pastorale ervaring opgedaan. Felix, als Leidenaar geboren en opgeleid, stond pas sinds januari 1848 in een gemeente. Naast de drie predikheren waren in Odeon (voor zover na te gaan) zeven ‘gewone’ gemeenteleden aanwezig; op de van de Zaankant afkomstige H. van Reenen na waren die alle in het Heitelân geboren. Evenmin als de Friese predikanten waren ze uit adel of patriciaat afkomstig, wel traden de meesten van hen toen reeds, of anders binnen enkele jaren, in hun omgeving op de voorgrond. Dat gold in het bijzonder voor de 56-jarige Jan Piers Eringa uit Edens, pachtboer van jhr. I.F. van Eijsinga, grietman van Hennaarderadeel. Toen genoemde grietenij dankzij Thorbeckes gemeentewet in 1851 een gemeente werd, werd Eringa daar raadslid en later wethouder. In het kerkelijk leven zou hij het tot president-kerkvoogd brengen. Mogelijk was het gezamenlijk bezoek aan Odeon de aanleiding voor de langdurige vriendschap tussen hem en Felix.⁵⁹ Met Eringa reisde waarschijnlijk de 42-jarige S.P. Vellinga uit Hennaard, die evenals hij deel uitmaakte van een godsdienstig gezelschap te Edens. Omdat Vellinga al in januari 1850 stierf, zou deze echter niet zo uitgroeien als zijn vriend. Eveneens uit Hennaarderadeel, maar dan uit Welsrijp, kwam de 58-jarige D.Y. Kaapstra.⁶⁰ De vier overige Odeonbezoekers kwamen uit de Friese steden: de 34-jarige tabaksfabrikant S.A. Tromp uit Harlingen; de 51-jarige bakker Van Reenen uit Bolsward. Odeon werkte blijkbaar inspirerend, want in juni 1852 zouden de twee als respectievelijk voorzitter en secretaris van de kiesvereniging ‘Nederland en Oranje’ in de *Leeuwarder Courant* Groen aanbevelen als kandidaat voor het kiesdistrict Leeuwarden. In laatstgenoemde stad woonde de reeds 62-jarige bakker G.J. Kuipers, die zich later ook voor confessionele politiek zou inzetten.⁶¹ De jongste Friese Odeonganger, de 27-jarige molenmaker D. Bloksma, kwam uit Sneek. Eigenlijk had nog een achtste niet-predikant willen komen: de 45-jarige A.W. Schoonhoven, boterkoopman te Workum.⁶²

Anders dan in Holland en Groningen bestond er in 1848 in Friesland nog geen vereniging van confessioneel georiënteerde hervormde lidmaten. De Friese hervormde predikanten hadden zich toen al wel georganiseerd. Wakker geworden door de onrust in hun gemeenten had een aantal van hen in 1844 de eerste provinciale predikantenvereniging in Nederland opgericht. Toen die in mei 1845 te Leeuwarden haar eerste gewone vergadering hield, kwamen er zestig weleerwaarde heren opdagen.⁶³

De eerste orthodoxe organisatie ontstond toen in 1851 de Vereniging ter verbreiding der waarheid in Friesland werd opgericht. Voorzitter werd J.H. Maatjes, die in dezen waarschijnlijk ook het initiatief had genomen. Nadat de Groninger kerkenraad zijn li-

⁵⁹ Wumkes rept niet van Odeon als begin van de vriendschap tussen Eringa en Felix; *Friese Reveil*, 111-121, m.n. 115, 117.

⁶⁰ Beroep onbekend.

⁶¹ G. Abma, *Geloof en politiek. Confessionele partijvorming in Friesland. Ontstaan en eerste jaren (1852-1871)*, Leeuwarden/Ljouwert 1980, 149, 284. De andere mogelijke interpretatie – Gerrit Jillerts K. (Bolsward 1802) i.p.v. Gialt Johannes K. – acht ik minder waarschijnlijk.

⁶² Wumkes, *Friese Reveil*, 122-141, m.n. 129v.

⁶³ Zie voor de samenhang met de acties van Groen c.s.: Vree, *Kerk, huis, school en staat*, 114.